

ŞİZOFRENİDE ÇOCUKLUK TRAVMASI, ATIF BİÇİMİ VE PERSEKÜSYON SANRISI ALT TIPLERİNİN SUÇ PROFİLLERİYLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: ADLİ BİR BAKIŞ AÇISI

İşık Batuhan Çakmak¹, Burcu Yatkın¹, Eda Öztürk¹, Hatice Çitfci², Bengisu Çatlı², Şahin Gürkan², Erol Göka¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, Ankara

²Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, Ankara

Giriş: Şizofreni; sanrı, varsanı, düşünce bozukluğu ve işlevsellikte azalma ile seyreden kronik bir bozukluktur. Epidemiyolojik veriler, genel nüfusa kıyasla şizofrenide suç veya şiddet davranışı riskinin arttığını göstermektedir. Bu çalışmada, çocukluk çağı travmaları, atıf yanlılıkları ve persekütuar sanrı alt tiplerinin suç türleri ile ilişkisi incelenerek adli risk değerlendirilmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Yöntemler: Çalışmaya, DSM-5'e göre şizofreni tanılı, suç öyküsü olan 96 adli hasta dahil edilmiştir. Veriler; Sosyodemografik Form, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği-Kısa Form (CTQ-SF), İçsel-Kişisel-Durumsal Atıflar Ölçeği-Türkçe (IPSAQ-TR) ve Kötülük Görme ve Hak Edilmişlik Ölçeği (PaDS) ile toplanmıştır. Suçlar; kişilerarası saldırganlık/şiddet, mal varlığı/e ekonomik ve kuruma-sisteme yönelik suçlar olarak sınıflandırılmıştır. Etik onay Ankara Bilkent Şehir Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır (TABED 2-25- 892, 19.02.2025).

Sonuçlar: Negatif kişisel atıf ($p=0.049$) ve kişiselleştirme yanlılığı (KY) puanları suç grupları arasında farklıydı; KY, kişilerarası saldırganlık/şiddet suçlarında daha yüksekti ($p=0.040$), ancak negatif kişisel atıflardaki fark ikili karşılaştırmalarda anlamlı değildi. Suç türü sanrı türleri ($p=0.416$), sanrı varlığı ($p=0.583$) ve Zavallı Ben-Kötü Ben alt tipleri ($p=0.405$) ile ilişkili bulunmadı.

Kötülük görme ($p=0.570$) ve hak edilmişlik ($p=0.779$) puanları da gruplar arasında değişmedi. Kendine zarar verme öyküsü olmayanlarda dışsallaştırma yanlılığı daha yüksekti ($p=0.020$). Suç türüne göre CTQ alt ölçekleri farklılık göstermedi. Ancak intihar girişimi öyküsü olanlar tüm CTQ alt ölçeklerinde, kötülük görme ve KY puanlarında daha yüksek skorlar bildirdi (tümü $p<0.05$). Regresyon analizinde intihar öyküsünü yordayan tek değişken CTQ toplam puanıydı. Ayrıca fiziksel ihmal puanları, Kötü Ben grubunda diğer persekütuar sanrılılara göre daha yüksekti ($p=0.024$).

Tartışma ve Sonuç: Şizofrenide suç türlerini ayırt etmede sanrı içerikleri yönünden anlamlı fark olmamasına rağmen; atıf yanlılıkları, çocukluk travmaları ve intihar davranışının birlikte değerlendirilmesi adli risk analizini güçlendirebilir. Bulgular, Kötü Ben tipinin belirli çocukluk çağı travma öyküleriyle ilişkili olabileceğini ve düşük dışsallaştırma yanlılığının kendine yönelik zarar riskini artırabileceğini düşündürmektedir. Adli psikiyatride kapsamlı risk değerlendirmesi için klinik semptomların yanı sıra bilişsel ve yaşam öyküsü etmenleri dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni, atıf biçimi, sanrı türü, adli psikiyatri, çocukluk travması